

Daartegenover zet ik de gedachte: ziet ge wel wat ge bereikt hebt met Wisse zoo te bejegenen!

Sitvalde.

C. DIEMER.

Volgens den heer Wisse is het losweekingsproces reeds vóór 28 jaar, dus 6 jaar vóór hij predikant werd, begonnen. Ds. Diemer zal toch niet beweren, dat de ontmoediging terugwerkende kracht heeft? Red.

In No. 5 van „De Reformatie“ constateert K. D. nog eens, dat onze Confessie niet beweert, dat „de Geref. Kerk de alleen zaligmakende Kerk is, en zij de alleen ware Kerk genoemd wordt“.

Ik ben het van harte met die exegese eens. Gaat echter de praktijk in onze Geref. Kerken met die exegese hand aan hand? Bij het lezen onzer kerkelijke bladen heeft het mij herhaaldelijk getroffen, dat de woorden gereformeerde en Christen of geloovige vrijwel gelijke beteekenis hebben. Wie van geref. belijdenis zijn, maar nog buiten ons kerkverband leven, worden opgewekt, zich bij ons te voegen; maar voorts is het, of de niet-Gereformeerden geen Christenen zijn. In „De Doleantie“ van Ds. J. C. Rullmann wordt Job. 16:21: „Dat zij ook in Ons één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij Mij gezonden hebt“, klaarblijkelijk in dezen zin verstaan: „Dat alle Gereformeerden in Ons één zijn, opdat de wereld geloove, dat Gij Mij gezonden hebt“.

In datzelfde No. 5 wordt, terecht, de staf gebroken over de oneerlijkheid der Ethische predikanten, die wat de Schrift leert, zelf niet meer gelooven, maar zich toch in hun prediking aanstellen, alsof ze het wel gelooven. Laat ook ons eerlijk zijn. Zijn er buiten de Geref. Kerken, behalve dan de hier en daar nog schuilende gereformeerden, geen geloovigen, of zijn ze er wel? In het eerste geval moeten wij dat ook ronduit belijden; in het laatste geval ze als broeders en zusters erkennen, en dan niet alleen op vereeniging van alle gereformeerden, maar van alle geloovigen aanhouden.

In kerken, die Jesus als hun eenigen Koning erkennen, moet Zijn woord ook het zwaarst wegen; anders is die erkenning geen waarmachtige belijdenis meer. Naar Jesus' eigen woord is de gescheidenheid der geloovigen mede oorzaak, dat de wereld Zijn goddelijke zending niet geloofd.

Ik weet wel, dat onze Geref. Kerken met hand en tand haar Confessie vasthouden, en ik gevoel de reden daarvan; de vrees voor verflauwing der grenzen. De Schrift zelf wil zuiverheid in de leer; daarvan hangt voor een goed deel de zuiverheid des wandels af. Ik zou hier bij kunnen voegen, dat leerzuiverheid gepaard kan gaan met een wandel zonder God, zoodat ze eer een oordeel dan een voordeel wordt; maar dat ligt buiten mijn bestek. Durft iemand beweren, dat onze Geref. belijdenis de leer der Schrift volkomen zuiver weergeeft, en dat dus alle andere belijdenissen onzuiver zijn? En al ware dat zoo, kan men zich geen geloovige denken, die op een ondergeschikt punt nog niet tot het rechte licht gekomen is, nog dwaalt, en moet die verstooten worden?

Wat ik, op grond van Jesus' eigen woord, wensch, is, dat men niet langer, in zelfgenoegzaamheid, meene, dat de Geref. Kerk „de Kerk van Christus“ is, en niet-gereformeerde geloovigen op kerkelijk terrein negeert, als waren zij de Christenen bij uitnemendheid. Er bestaat, op verschillende terreinen, samenwerking van gereformeerden met niet-gereformeerden; dat moet ook en moet toenemen, maar zoodra Gereformeerden als Kerk van Christus samenkomen, dan wordt voor dezulken de deur gesloten, dan „behooren zij niet tot ons“, niet „tot de Kerk van Christus“.

Die ontrouw aan het woord onzes Konings roept ook om reformatie. Zullen onze voorgangers naar die roepstem luisteren? H. M.

BOEKBESPREKING.

Lust en IJver. Toespraak bij de opening der lessen aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, op Woensdag 22 September 1920, door den pro-rector Dr. W. Geesink.

J. H. Kok, 1920 — Kampen.

Wanneer ik de opmerking maakte, dat de titel van deze toespraak niet geheel klopt op het onderwerp, zou ik een schalkschen glimlach op 's professors gelaat zien spelen, die mij ondengend zou plagen: dacht u, dat ik dit niet reeds wist vóór u?

Prof. Geesink heeft het eigenlijk over de Gereformeerde mentaliteit (geestesgesteldheid) bij den student aan de Vrije Universiteit. En toch geeft hij voor te spreken over „Lust en IJver“.

Waarom?

Daar moet men prof. G. voor kennen. Gereformeerde mentaliteit klinkt hem zoo wijsdich. Daarover zoo eventjes op een herfstachtermiddag te ooreven en het in een boekje van 21 bladzijden vast te leggen, lijkt hem grootdoenerij. En weinigen zijn zoo wars van grootdoenerij als hij. Dat gaat zoo in alles bij hem door. Zoo is hem de weelde van 5 voorletters te beurt gevallen: G. H. I. W. I. Maar kan je begrijpen, dat hij daarmee pronkt. Hij teekent eenvoudig: W.. Dr. W. Geesink, 1920 staat dan ook weer op het titelblad van dit geschrift.

Toch moet hij wel een oogenblik in de knel hebben gezeten. Als titel en onderwerp elander niet dekken, maakt men het zichzelf niet bepaald gemakkelijk. Maar prof. G. vond er natuurlijk wel wat op. Behalve, dat hij hier en daar eens aan „Lust en IJver“ herinnert, dienen deze begrippen hem als het motief voor zijn inleiding.

Die inleiding trekt al dadelijk door het pikante begin: „Uit de klassieke oudheid is ons een testamentum (gevoelens) bewaard van een docent omtrent een van zijn studenten. Ik bedoel dat, waarin Plato van Xenocrates getuigt, dat hij 'n ezel is. Het zonderlinge was, dat de discipel zich door deze qualificatie niet gekrenkt achtte, maar haar in dank afnam, niet anders dan zijn medediscipel, Aristoteles deed, van wien de Meester getuigde, dat hij 'n paard was. Het was bij vergelyking gesproken en het tertium comparationis (het derde der

vergelijking) zoo wisten die twee, zat hem in den iver. En dat wisten zij, doordat Plato gewoon was te zeggen: „voor Xenocrates is 'n prikkel, voor Aristoteles een breidel noodig“.

Al lijkt deze toespraak ook niemand op een preek, toch neemt prof. G. zijn toevlucht tot een inderling in drieën. Eerst handelt hij over de geestesgesteldheid — ik geef de drie punten gedeeltelijk met mijn eigen woorden weer, omdat de „Lust en IJver“ hier nog wat dwars zit — die bij den student aan de Vrije Universiteit wordt ondersteld; daarna over de gevaren, welke die geestesgesteldheid bedreigen en het verweer, dat daartegen is te bieden; eindelijk over wat op grond van die geestesgesteldheid van den student mag worden verwacht.

Om de bedoelde geestesgesteldheid te doen kennen, laat prof. G. den student even om den hoek van de kramkammer gluren, waar onze Universiteit geboren werd. Werd het niet lang geleden nog voorgesteld als zou de idee eener Vrije Universiteit met den Bijbel van prof. Rutgers afkomstig zijn, prof. G. zet deze voorstelling even recht. Het denkbeeld kwam op bij Dr. Kuyper. Maar hij wilde er eerst een Christelijke Universiteit van maken, in samenwerking met de Ethischen. De latere hoogleraar J. H. Gunning stond er sympathiek tegenover. Anderen echter voelden er niets voor. Toen spitste zich zijn plan eener „Christelijke“ onder invloed van Dr. Rutgers toe tot dat eener „Gereformeerde“ Universiteit.

En dan geeft de auteur deze m.i. zeer juiste omschrijving van de Gereformeerde geestesgesteldheid: „Gereformeerde mentaliteit toch is de gesteldheid van een Gods soevereiniteit en daarom ook het gezag van de Schrift als Zijn Woord, ootmoedig oerendend gezag“.

Onder de gevaren, die deze geestesgesteldheid bedreigen rekent hij eerstens het grasduinen, dat menig student zoo gaarne doet, met als onvermijdelijk gevolg: zich voor het examen klaarstoomen „lets wat voor normale geestesgesteldheid al even bedenkelijk is als voor bestendige Gereformeerde mentaliteit“.

Een tweede gevaar is, dat de student zich ontijdt aan probleem-oplossing waagt.

Een derde, dat hij revolteert tegen het gezag van het Godswoord, waarbij prof. G. als verweermiddel aanprijpt een „innig verkeer met uw God in het gebed en trouw verkeer onder den dienst in het Huis des Heeren“.

Behalve deze gevaren van binnen dreigen er ook van buiten. De schrijver dringt er op aan van de resultaten op het gebied der vakstudie kennis te nemen, ook al komen zij „van den overkant“. Maar verder mag men niet gaan. Men moet bij de „niet tot synthese op te heffen antithese“ blijven staan. Onze studenten loopen hier meer gevaar dan de vrijzinnige, die van onze geschriften minder notitie nemen dan wij van die onder hen gangbaar zijn.

Hoe groot dat gevaar is maakt prof. G. duidelijk met het voorbeeld van den Utrechtschen hoogleraar H. Visscher, die dit jaar een veelbesproken rectorale rede hield.

Prof. G. staat niet dadelijk klaar met dezen „paladijn van het Calvinisme“ aan de Utrechtsche Universiteit voor ongereformeerde uit te maken. Hij blijft hem beschouwen als zijn geloofsgenoot. Alleen constateert hij een tijdelijke afwijking in zijn Gereformeerde mentaliteit. Proclameerde Dr. Visscher den eeuwigen vrede tusschen Wetenschap en Religie, prof. G. brengt volkomen terecht tegen hem in, dat hij het begrip religie te ruim en het begrip wetenschap te eng heeft opgevat. De wijze, waarop Dr. V. wetenschap en religie gloriende samenmeed, doet G. denken aan twee echtgenooten, die altijd met elkander overhoop liggen, toch niet van elkander scheiden willen en nu overeengekomen zijn om nieuwe conflicten te vermijden, geen woord meer tegen elkander te zeggen.

Deze kritiek op prof. Visschers oratie muut zoowel uit door raakheid als door hoffelijkheid. Ze kan allen kritici als model worden aanbevolen.

„Harmonie, vrede tusschen uw wetenschap en uw religie toch is alleen mogelijk bij gereformeerde mentaliteit“ zoo bezielt prof. G. zijn studenten.

En wat nu zijn verwachting aangaat, hij rekent erop, dat de studenten elkander in de gereformeerde mentaliteit zullen sterken. „Al is het dan niet ondenkbaar dat, bij de crisis van het gereformeerde leven onzer dagen, niet het minst op het gebied van religie en wetenschap, een crisis, die velen uwer als jongere intellectuelen, als moderne menschen, modern in culturelen zin, doormaken, de gereformeerde mentaliteit bij u allen niet oven sterk is, toch mag ik hopen, dat in ons milieu wat nog niet is zal worden“.

Men ziet, dat dit onderwerp midden in het huidige Gereformeerde leven staat.

Het is niet alleen voor den student van belang, maar voor ieder meer ontwikkelde. En wanneer de laatste de hulp van Kramers Woordentolk, waarvoor een mijner mederedacteuren op indirecte wijze reclame maakte, niet versmaadt, zal hij het met het lezen dezer rede een heel eind brengen.

De bouw is doornachtig, het betoog helder en klemmend, de vorm sprankelend van oorspronkelijkheid.

En dat de stijl zelfs den fijnproever bevredigen zal, dit aanvaande een geschrift van prof. G. te verzekeren, ware banaal.

HEPP.

Zondagschooluitgaven.

G. F. Callenbach, Nijkerk.

Zoo'n stapel kinderboeken maakt je altijd een beetje huiverig.

Niet omdat je niet alles kunt doorlezen, maar omdat je bij ervaring weet, dat er van onzen kant zoo weinig echte kinderboeken zijn. Is er nanzienlijke achterstand in heel onze christelijke literatuur, speciaal geldt dat van onze jeugdliteratuur.

Zoo denkt ge bij Zondagschooluitgaven onwillekeurig aan die twee boekjes, waarin de kinderen vroem praten als groote menschen, waarin de snelbekeerenden voor het bestellen schijnen, waarin de grootste narigheid of ook de blijdsche verrassing bijna altijd op Kerstfeest komt, terwijl je draaierig wordt van de vermelding: een verhaal op waarheid gegrond of zoo iets. Dan zucht ge: had het voor mijn part maar heelmaal uit je

duim gezogen, maar in elk geval getrucht de kinderziel te verstaan. Wie zuinig is op het kind en het kind, lijf gemoed zooveel mogelijk voor ongezonde invloeden wil bewaren, ziet soms met angst het Kerstfeest naderen. Want dan kan hij weer een golf kinderlectuur verwachten, die o zooveel alib bij onze jongens en meisjes achterlaat.

Ook onder deze uitgaven van Callenbach onthrekt deze gewraakte lectuur niet. Als ge daar b.v. een boekje onder vindt: „Niet snoepen! Een Kerstverhaal op waarheid gegrond“ en ge hoort daar een meisje van tien jaar tot haar broertje zeggen: „We moeten nu nog alleen meel en suiker halen, dan hebben we alles gekocht, wat Moeder ons bevolen heeft“ (die moeder is zeker directrice van de een of andere centrale keuken geweest, waar zij over ettelijke aardappelschilfers den schepter zwaaid en zóó het gebied had angeleerd) en ge leest dan verder hoe een vader een geschiedenis vertelt, waarin hij absoluut den kindertoon niet weet te treffen, dan vraagt ge, waarom daaraan nu nog papier vermorst moest worden.

Maar een recensent mag niet onbillijk worden.

„k Siet me zoo voor, dat de uitgevers er zelf mee zitten. 't Publiek vraagt om kinderboeken. Onze jonge gasten verbergen hun leeshonger niet. Daarin moet voorzien worden. En een uitgever kan nu eenmaal geen eerste-klas-auteurs uit den grond tooveren. Bij inzage van de lijst dezer uitgaven blijkt, dat de heer Callenbach den goeden kant niet wil. Men vindt er namen van de beste onzer kinderschrijvers onder. Om er eens een te noemen: W. G. van der Hulst, wiens „Jaap Holm en z'n vrienden“ een prachtboek genoemd mag worden (jammer echter, dat in zijn jongenslevens de kerk niet de plaats heeft, die haar toekomt!). Ook heeft de heer Callenbach uitnemende teekenaars o.a. Isings uitgenoodigd zijn boekjes te illustreren. In dit alles lees ik gaarne een belofte voor de toekomst. Ik vertrouw, dat hij het hierbij niet zal laten, maar gaandeweg zijn fonds zal zuiveren. Op den duur moeten b.v. ook de boeken van Gerdes eruit. Deze hebben dit voordeel, dat ze nog altijd de jongens boeien en in de geschiedenis doen inleven. Maar litterarisch en psychologisch staan ze toch beneden hedendaagsch peil.

Over het algemeen dient aan onze kinderliteratuur de uiterste zorg te worden besteed. Men onderschatte toch de indrukken, welke de mensch op dien leeftijd opdoet, niet gering. Ze zijn niet zelden beslissend, karaktervormend of vervormend, voor heel het leven.

De wischen, welke aan kinderlectuur gesteld moeten worden, zullen in „De Reformatie“ nog wel eens ter sprake komen.

HEPP.

Gravure van Dr. Abraham Kuyper.

Uitgeversmaatschappij „De Blauwroet“, Baarn.

Een getekend portret van M. C. de Vre. De veldheersblik beheerscht het geheele gelaat. Soms hebben we die energiek-strukke trekken ontspannen gezien. Maar hier wordt een moment van hooge spanning gegeven. Hier heeft men Kuyper als leider.

Daarom zal deze gravure, die loffelijk is uitgevoerd, velen juist bekoren.

In een kamer of zaal van eenige afmeting, vooral ook in het studeervertrek, „doet“ dit portret het.

HEPP.

CORRESPONDENTIE.

G. B. te Z. Uw stuk heeft zóózeer onze instemming en de gedachten daarin zullen in ons blad op zóó verschillende manier bepleit worden, dat opname ervan ons niet noodig schijnt.

A. H. te H. en v. P. te S. Uw bedoeling waardeeren we. Toch lijken uw stukken ons, gelijk ze daar voor ons liggen, voor plaatsing niet geschikt.

Onze lezers zullen bemerkt hebben, dat de Redactie zich niet al te streng gehouden heeft aan haar bepaling, dat de „Stemmen uit onze Kerken“ niet meer dan 15 regels mogen beslaan. Van verschillende zijden werd er op aangedrongen de grenzen wat ruimer te trekken. De Redactie willigt dit verzoek gaarne in. Maar men beproeve toch de 25 à 30 regels druks niet te overschrijden.

Insenders van koptekeningen hebben nog eenig geduld. De beslissing is nog niet genomen.

DE REDACTIE.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Purmerend, J. H. Kuiper, cand. te Kampen, en Dr. H. W. van der Vaart Smit te 's-Graveland.

Beroepen te:

Baarnbrugge, J. H. Kuiper, cand. te Kampen.
Broekelen, B. Meijer te IJerske.
Genemuiden, J. H. Kuiper, cand. te Kampen.
Purmerend, Dr. H. W. v. d. Vaart Smit te 's-Graveland.
Sneeuwijk, J. Hoekstra te Ten Post.
Winsum (Fr.), J. H. Kuiper, cand. te Kampen.
Zwijndrecht, A. Rolloos te Delfshaven.

Aangenomen naar:

Oenkerk, H. P. M. G. de Walle te Zaamslag.
Overchie, C. J. v. d. Boom te Paesens.

Bedankt voor:

Beilen, J. v. d. Meulen te Schoonoord.
Delft, B. A. Knoppers te Almelo.
Glanerbrug, Joh. Kwak te Culemborg.
's-Gravenhage, G. R. Kuiper te Haarlem.
Hattum, J. v. d. Meulen te Schoonoord.
Oudega, B. Roorda te Driessum.
Rotterdam, G. R. Kuiper te Haarlem.
Uithoorn, J. G. Feenstra te Dirksboorn.
Vroomshoop, N. Duursma te Nieuw-Amsterdam.

Afscheid van:

Apeldoorn, A. Boekenonges. Tekst. Hebr. 13: 20-21.

Intrede te:

Doesburg, J. B. Jansen. Tekst. 1 Tim. 1: 15.